

Az amerikai keleti cseresznyelegyet és az európai cseresznyelegyet egyaránt fogó csapdatípusok

Dr. Voigt Erzsébet

Gyümölcs- és Dísznövénytermesztési Kutató-Fejlesztő Kht,
Budapest

Dr. Tóth Miklós

MTA Növényvédelmi Kutató Intézete, Budapest

A cseresznye- és a meggytermesztés gazdaságosságát leginkább károsító ágens (a moniliás megbetegedés mellett) a cseresznyelegyet.

Árügymölcs tekintetében a meggy a jelentősebb gyümölcsfaj. Magyarországon mintegy 10.000 ha-on található, ebből 8.000 ha az olyan gyümölcsös, ahonnan az értékesítés konzervipar számára történik. A feldolgozóipar a cseresznyelegyet lárvájától mentes gyümölcsöt keresi.

A cseresznye kisebb mértékben kerül konzervipari feldolgozásra, ezért általában a házikerti gyümölcsfák esetében, ill. a kisebb gazdaságokból halljuk a panaszt a „kukacos” termésről.

A helyzetet súlyosbította, hogy 2006-ban biztossá vált (elsősorban a MgSzH Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága révén), hogy Magyarországon is megtelepedett az amerikai keleti cseresznyelegyet (*Rhagoletis cingulata*). 2007-ben néhány újabb észlelési helyről is beigazolódott jelenléte.

Az amerikai keleti és nyugati cseresznyelegyet (*Rhagoletis cingulata* és *Rhagoletis indifferens*) Észak-Amerikában ugyanolyan „retteget” kártevő, mint Európában az európai cseresznyelegyet (*R. cerasi*). A kártételi küszöbszint mindkét kártevő esetében 0 %.

Hazánkban az európai cseresznyelegyet az egyik leginkább vizsgált rovarfaj mind biológiáját, mind az ellene való védekezést illetően.

Hasonlókat tudunk elmondani az Amerikában károsító *Rhagoletis* fajokról is. Azt azonban Magyarországon kell megvizsgálni, hogy a megtelepülő faj hogyan alkalmazkodik a hazai környezethez, valóban olyan megtelepedésről van-e szó, amely a későbbiek folyamán komoly kártételeket okozhat.

A biológiai kutatások közül legfontosabb a kártevő detektálása és rajzásának megfigyelése. Ehhez tisztázni kell azt, hogy a rendelkezésre álló csapdatípusok közül melyek azok, amelyek legbiztonságosabban érzékelik a kártevő megjelenését és rajzását.

2007-ben olyan helyen állítottuk be csapdatípus-kísérleteinket, ahol nagy valószínűséggel mindkét faj jelen van, azaz mindkét faj esetében számíthatunk fogásokra.

Elsősorban a szín és kémiai ingerre adott választ vizsgáltuk. Így 4 különböző csapdatípus fogását hasonlítottuk össze:

- ▶ szintelen csapdatest, csalogatóanyagot nem tartalmazott,

- ▶ szintelen csapdatest, ammónium sók keverékét tartalmazta mint csalogatóanyagot,
- ▶ zöldessárga színű csapdatest, csalogatóanyag nélkül,
- ▶ zöldessárga színű csapdatest, csalogatóanyagot tartalmaz (szintén ammónium sók keveréke)

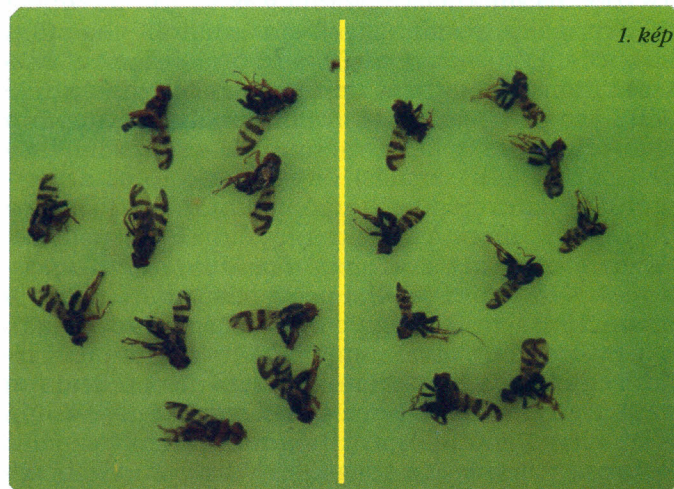
Korábbi kísérleteinkben tisztázódott, hogy az európai cseresznyelegyet előnyben részesíti a zöldessárga színű, ammónium sók keverékét mint táplálkozási attraktáns tartalmazó csapdákat. Az amerikai keleti cseresznyelegyetről irodalmi adatokból tudjuk, hogy az ammóniumos csalétekkel ellátott csapdák nagyobb egyedszámban fogják (habár ettől eltérő irodalmi adatok is vannak).

A két faj megkülönböztetésére alkalmas morfológiai bélyegek

Az európai cseresznyelegyet, ill. az amerikai keleti cseresznyelegyet megkülönböztetésére számos morfológiai bélyeg ismert. A legegyszerűbb a szárny rajzolata alapján elkülöníteni a két fajt.

Az 1. képen az európai cseresznyelegyet szárnyrajzolatán (jobb oldal) látjuk, hogy a szárny felső szélétől, annak szélén V-alakú sáv van, ami nem ágazik el. A V-alakú sáv mellett a felső szélétől, mintegy a szárny egy harmadáig fekete ék látható, ami a legjellegzetesebb morfológiai bélyeg a *R. cerasi*-nak.

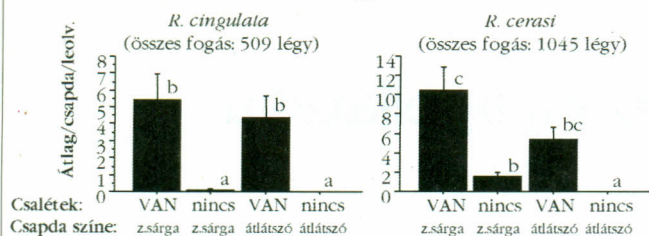
Ugyanezen a képen (baloldal) látható összehasonlításképpen az amerikai keleti cseresznyelegyet faj szárnyrajzolata is. Itt a fekete ék hiányzik, a V-alakú, a szárny szélével párhuzamos sáv elágazik. Az elágazás különböző lehet, a szélső vonal akár különálló foltta zsugorodhat, akár határozott sáv lehet.

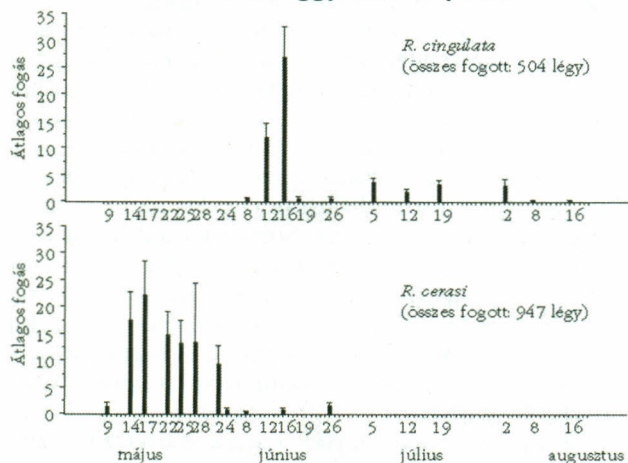
Európai (*R. cerasi*) és amerikai keleti cseresznyelegyet (*R. cingulata*) szárny rajzolata

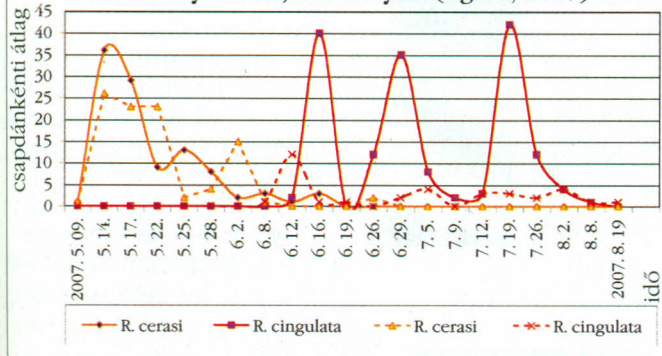
Különböző csapdatípusok cseresznyelégý-fogása 2007-ben Agárdon

Európai és amerikai keleti cseresznyelégý rajzása 2007-ben meggyültetvényben

Az európai és az amerikai keleti cseresznyelégý rajzása kései fajtákat tartalmazó cseresznye- ültetvényekben, két helyen (Agárd, 2007)

A különböző csapdatípusok fogási eredményei

2007. évi megfigyeléseinket úgy állítottuk be – meggyültetvényben –, hogy mindkét faj rajzására válassz kaphassunk, így a csapdákat május 5-től augusztus végéig üzemeltettük. Igyekeztünk azokat a lombkorona felső részére mintegy 3 m magasságában kihelyezni. Az eredményeket az 1. ábrán mutatjuk be.

Az európai cseresznyeléggyel kapcsolatos adatok azonosak voltak a korábban észleltekkkel, a színte-

len, csalóatóanyagot nem tartalmazó csapdák fogásai szignifikánsan kisebbek voltak minden más változatnál. A legtöbb legyet a csalétket is tartalmazó zöldessárga színű csapdák fogták. Ezek szerint a *R. cerasi* mind a szín, mind a kémiai ingerre pozitívan reagál, természetesen különböző mértékben.

Más eredményt kaptunk a *R. cingulata* esetében, ahol azok a megfigyelések igazolódtak, amelyek az ammónium sók jelenlétét mindenképpen pozitívnak ítélték. E fajnál a szín ingernek kisebb volt a hatása, mint a kémiai ingernek. Az egyéves megfigyelések alapján megállapíthatjuk, hogy mindkét faj esetében a kereskedelembe kapható CSA-LOMON® PALZ csapdák fogták a legtöbb cseresznyeléggyet.

A 2007. évi rajzási eredmények

Megtelepülő új faj esetében fontos a rajzás lefolyásának vizsgálata is, az elkövetkezendő kártétel időpontjának meghatározása céljából. 2007-ben sajnos lehetőségünk volt mindkét faj esetében teljes rajzást észlelni, mind cseresznye-, mind meggyültetvényben.

Az eredményeket a 2-3. ábrán mutatjuk be. A 2. ábra a meggyültetvényben észlelt rajzást mutatja. A kapott rajzásgörbe 2007. évre jellemző, tehát mind a *R. cerasi*, mind a *R. cingulata* korábban repült, mint egy átlagos évjáratban. Az első európai cseresznyeléggy imágókat május 9-én (átlagos megjelenés: május 15-20.) fogták a csapdák, a rajzás korábban fejeződött be, mert általában július elejéig repül ez a faj. (Az ábrán, az oszlopokon látható vékony vonal a szórást mutatja, mivel az egyes ismétlések között jelentős eltérést észleltünk).

Az amerikai keleti cseresznyeléggy rajzása június 8-tól augusztus első napjáig tartott, ezzel eltérve az előző évben tapasztaltakétól, amikor az első legyek június 20-án voltak észlelhetők a csapdákban, és még augusztus 20. után is lehetett a 1-1 imágót találni.

Kései érésű cseresznye sorokban – két helyen – tapasztalt rajzást a 3. ábrán mutatjuk be. Ebben az esetben is időben elkülöníthető a két faj rajzása, az európai cseresznyeléggy május 9-től június végéig repült, az amerikai keleti cseresznyeléggy június 12-től augusztus 9-ig.

Összefoglalva az egyéves eredményeket, a következőket állapíthatjuk meg:

- ▶ az európai cseresznyeléggy esetében a korábbi eredményekhez hasonlókat kaptunk 2007-ben is, a színingert és a kémiai ingert együttesen használó csapdák fogásai a legmagasabbak,
- ▶ az amerikai cseresznyeléggy esetében a kémiai ingert használó csapdák fogásai nagyobb egyedszámúak, mint az olyan csapdáké, amelyek csalóatóanyagot nem tartalmaztak,
- ▶ a csapdák fogását jelentősen befolyásolja a ragasztóanyag állapota. Vékony, esetleg sérült ragasztófelület értékei nem meghatározók.